מעשה רוקח על המשנה — דמאי

לכאורה תמוה מאוד הסידור דמאי אחר פאה; דתחלה היה להסדיר מסכת תרומות ומעשרות ואחר כך דמאי שהיא מדרבנן על שראו עמי הארץ נחשדו על המעשרות.

הגם שכבר כתבתי בנגלה פרפרת נאה לזה שסיום מסכת פאה (משנה פאה פ"ח) כמה נותנין לכל עני מקופה ותמחוי וכן לעני העובר ממקום למקום, ומבואר שם דנותנין לכל אחד כדי חייו ופרנסתו לאותו יום או לשבוע בצימצום. ובודאי התנא אשמועינן שלא יפחתו מזה השיעור כדי חייו של אדם. אבל באמת אם יש בקופה של צדקה צריך ליתן לכל אחד די מחסורו אפילו בשר ותרנגולים פטומות כמבואר במסכת כתובות. לכך סידר מיד מסכת דמאי שהוא נוטריקון (דברים טו, ח) "ד'י מ'חסורו א'שר י'חסר" להורות זה.

אבל בודאי יש כאן רמז וסוד על הסדר. וגם למה חילק המסכתא לשבעה פרקים. והתחלת האותיות עולה ע"א, וסופי האותיות עולה אלף תס"ה ., וגם קריאת שם "דמאי" – כל זה צריך טעם נכון. וגם סידר המסכתות כלאים שביעית אין כאן מקומם, דאחר פאה דמבואר בה מצות לקט שכחה פאה ומעשה עני היה מהראוי לסדר תרומות ומעשרות מעשר שני ואחר כך דמאי כלאים שביעית.

לכן לבי אומר לי דרבינו הקדוש סידר ג' מסכתות אלו מיד אחר פאה שהמה נגד ג' אבות העולם כמו שאבאר אחת לאחת בע"ה.

מסכת דמאי שבו מבואר מי שמקבל עליו להיות נאמן לענין מעשר וכן מי שמקבל להיות חבר לטהרות, ומשתי דברים אלו מיירי כל המסכתא, ושניהם מצינו שאברהם אבינו היה הראשון שקיים שניהם. מעשר דכתיב (בראשית יד, כ) "ויתן לו מעשר מכל", ועיין בהרמב"ם פ"ט מהל' מלכים (פ"ט מהל' מלכים) בהשגת הראב"ד שם. וכן טהרות מבואר במציעא (בבא מציעא פז, א) "אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה".

ולזה תמצא שב' תיבות אלו נאמן חבר המה בגימטריא במכוון כמנין אברהם חסד אל, שידוע שמידתו של אברהם הוא מידת חסד אל. ולכך יש ז' פרקים במסכתא זו נגד אותיות נאמן חבר. וגם ידוע שאברהם הוא הראשון לשבעה צדיקים כורתי ברית שהמה נגד ז' ספירות חג"ת נהי"מ כידוע, ולזה תמצא שסופי האותיות מן הז' פרקים עולים אלף תס"ה כמנין אברהם תקן מעשר בדמאי, אף על פי שבימיו לא היה דמאי שהרי לא היה מעשר בימיו זולת הוא ובנו – מכל מקום תיקן לעתיד.

וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, בפסוק "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", ארבעה תיבות אלו יהוה לעשות צדקה ומשפט עולה כמנין ארבעה תיבות אלו אברהם תקן מעשר בדמאי עם הכולל.

ולכך נקרא שם המסכתא דמאי, אותיות אדם על שם אברהם הנקרא "אדם" בפסוק (יהושע יד, טו) "האדם גדול בענקים". וי' מרמז על י' נסיונות.

וגם מספר אלף תס"ה עולה שלש עשר נהרי, שידוע בכמה דוכתי שלשה עשר נהרי דאפרסמונא דכיא. ועיין בספר חמדת צבי סוף דף מ"ו וריש דף מ"ח שכתב שי"ג נהרי אלו נמשכין מי"ג מכילי דרחמי סוד וא"ו של שם מ"ה. ומילוי של שם הוי"ה במילוי אלפין הן יאא"א – הרי י"ג מכילין דרחמי שורש כל החסדים.

וכבר כתבנו שמדתו של אברהם אבינו חסד. והוא היה ראשון לתיקון מצות אלו המבוארים בזו המסכתא, ולכך נקרא המסכתא דמאי נגד שם מ"ה וי' אותיות שלו כידוע. והתחלת האותיות ע"א כמנין הוי"ה מ"ה במכוון. ומזה השם נמשך השכר שלש עשר נהרי אפרסמונא דכיא. לכך סופי האותיות ממסכתא עולה במכוון כמנין שלש עשר נהרי. ובד' פרקים מהם סופי האותיות המה אותיות נהרי ממש. ובג' פרקים מהם ג' תוי"ן כמנין שלש עשר. נמצא מי שאוכל אכילתו בטהרה ובמעשר זוכה לשכר זה.

ורבינו הקדוש דאתי מדוד דרש בזכותא דדוד. ובקריאת שם המסכתא "דמאי" הורה בזה מעלות דוד המלך ע"ה. שכבר כתבתי שז' פרקים במסכת זו המה כנגד ז' צדיקים כורתי ברית והמה אחוזים בז' ספירות הבנין והמה אברהם יצחק יעקב אהרן משה יוסף דוד. ודוק ותמצא שכולם נרמזים בתיבת דמאי, ודוד בראש כולם. ד' מרמז דוד. מ' מרמז משה. א' מרמז אברהם אהרן. י' מרמז יצחק יעקב יוסף. ודוד יהיה לעתיד בראש כולם על פי הגמרא דסוכה דף נ"ב ע"ב בחשבון שבעה רועים, דוד באמצע, אברהם יעקב משה בשמאלו. וגם על פי הגמרא מועד קטן ט"ז ע"ב ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות. ועיין לקמן במסכת סוכה מה שכתבתי בזה. נמצא מרומז כאן היטב מעלות מלכות בית דוד. הש"י ברחמיו יזכינו לראותם בבי"א.

וכבר כתבתי שבודאי יש בכל מסכתא ופרק ומשנה כמה רזין והלואי שאזכה להבין כעין ראשי פרקים.